

Piotr Zwierzchowski, Barbara Giza

Wstęp

Kultura Popularna nr 2 (40), 4-5

2014

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Giza,
Piotr Zwierzchowski

Wstęp

Kultura popularna PRL-u jest obecnie przedmiotem zainteresowania o charakterze przekraczającym tradycyjne dziedziny i dyscypliny naukowe. Obserwacja swoistej „mody” na PRL, jej charakteru i przejawów w społecznej codzienności prowadzi do wniosku, że warto podjąć próbę przyjrzenia się temu zjawisku ponownie, co więcej, wydaje się, że kultura popularna okresu PRL odkrywana dzisiaj na nowo, staje się polem domagającym się naukowej refleksji, wyposażonej w narzędzia pozwalające obserwować i wyjaśniać ówczesne zjawiska w wielu nieuwzględnianych dotąd perspektywach. Oczywiście, cały czas powstają wartościowe opracowania (niektóre z nich są przywołane bądź recenzowane w niniejszym numerze). Nie zmienia to jednak faktu, że jeszcze bardzo wiele zostało do zrobienia. Samo zestawienie prezentowanych w tym numerze artykułów dowodzi, że kultura popularna w PRL-u może być pojmowana w sposób nader rozległy, co nie znaczy, że pozbawiony jakichkolwiek ram. Co więcej, ich lektura potwierdza, iż można na to zjawisko spoglądać z różnych perspektyw badawczych, zarówno kulturoznawczych, jak i sięgających do innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych.

Agata Zborowska dowodzi, jak przydatne mogą być w tym kontekście badania nad stylem życia, życiem codziennym i przedmiotami. Marcin Rychlewski, Natalia Grądzka, Antoni Michnik, Mateusz Migut, Klaudia Rachubińska, Xawery Stańczyk, Piotr Karendal i Grzegorz Dąbkowski, piszą o muzyce, badając ją przez pryzmat odbiorcy, recepcji, organizacji festiwalu w Jarocinie, jak również wykorzystując zaproponowany przez Jamesa Clifforda schemat, umożliwiający badanie autentyczności w kulturze oraz znaczeń i wartości, do analizy polskiej muzyki popularnej w latach 80. Kulturę popularną, będącą elementem życia społecznego, włączano w dywagacje związane z socjalistyczną doktryną. Patryk Wasiak ukazuje to, analizując obecność w życiu Polaków i na łamach ówczesnych czasopism wideo i telewizji satelitarnej w PRL końca lat 80. Kultura popularna w PRL-u usiłowała oswoić i zaadaptować zjawiska wywodzące się z innych kręgów kulturowych. Udowadnia to Marcin Kowalczyk, pisząc o wschodnich sztukach walki w kulturze PRL-u. Robert Dudziński zagłębia się w gatunki kina popularnego, analizując specyficzną odmianę filmu kryminalnego, a Marek Hendrykowski ukazuje propagandowe

uwikłanie sportu. Dwoje autorów zajęło się wizerunkami kobiet: Natalia Lemann w powieści fantastycznonaukowej, a Grzegorz Wójcik w jednym z najbardziej poczytnych w PRL-u czasopism – „Kobiecie i Życiu”. Za każdym razem jest to spojrzenie nieco inne, wynikające zarówno ze specyfiki badanej materii, jak i podejścia piszących. Ostatnie dwa teksty, Małgorzaty Roeske i Julii Banaszewskiej, dotyczą jakże interesujących relacji między PRL-em i teraźniejszością.

Zdajemy sobie sprawę, że choć w prezentowanych tekstach zostały zaprezentowane różne tematy w różnych ujęciach badawczych, stanowią one zaledwie niewielką część fascynujących i wymagających dalszych analiz i interpretacji zagadnień związanych z szeroko rozumianą kulturą w PRL-u. Na pewno warto podejmować kolejne badania dotyczące takich obszarów i zagadnień, jak: formy i gatunki kultury popularnej w PRL-u; relacje między kulturą popularną a polityką i ideologią, jak również kulturą popularną a stylami życia w PRL-u; postrzeganie kultury popularnej jako kultury i kontrkultury; instytucjonalizacja kultury popularnej w PRL-u; badanie odbiorcy i recepcji wytworów kultury popularnej tamtego okresu; teoretyczne aspekty dociekań historycznych; kultura popularna PRL-u w kontekście historii społecznej i socjologii historycznej; kultura popularna w PRL-owskich samoopisach; przeboje/bestsellery PRL-owskiej kultury popularnej. Do niektórych z wymienionych – a przecież to jedynie kilka propozycji – sięgnęli już autorzy tekstów zawartych w tym numerze. Mamy nadzieję, że artykuły te staną się – także w odniesieniach krytycznych – jedną z motywacji do bliższego przyjrzenia się kulturze popularnej w PRL-u.